

לקט לבני הראב

על
פרשיות השבוע
ספר במדבר – פרשת קרח
מאთ
הרב יוסף דוב הלוי
סולובייצ'יק זצ"ל

נאסף ע"י מנחם יהודה נוסבאום

מ---

מסורת – מאוסף תורני – איחוד הקהילות החרדיות באמריקה
בית יצחק – קובץ תורני – ישיבת רבנו יצחק אלחנן

YU Torah

ספריו הרב צבי שכטר שליט"א:

נפש הרב

מן פנימי הרב

דברי הרב

ומעוד מקורות כפי שצין בראש כל קטע שנלקט

ירושלים טובב"א

תשפ"ג – מהדורה שנייה

א) במדבר פרשת קרח פרק טז

(א) ויקח קרח בן יצחרר בן קהת בן לוי ודרון ואבירם
בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן:

מרד קרח

טيبة של המחלוקת

מרד קרח היה אירוע מיוחד במינו. קודם לו העם התלונן, מחה והתרעם – אך זאת תמיון בתגובה לצורך פיסי, לחץ ביולוגי (כגון רעב או צמא), פחד מפני מאוביב אנושי או לא אנושי, אם המודבר בעמלק או בנהשים, אם בפחדות הפתחר מן המודבר עצמו. הארט הפרימיטיבי פוחד לא רק מיצורי אנוש, אלא גם מכל רבד בחלוי צפוי. יופרעה הקריב וישו בני ישראל אל ה' (שפטות יד, י). הפחד מעורר אחריהם וייראו מאד ויבצקו בני ישראל אל ה' (שפטות יד, י). הפחד מעורר לתלונות: "יובאו מערתה ולא יכלו לשחת מים מצרה כי פרים הם... וילנו העם על משה" (שם טז, כג-כח). גם הצעא מכיא לך: "יולו נל ערת בני ישראל על משה ועל אהרן... מי ייתן מותבו ביד ה' בארען מцыדים בשכנתנו על סייר הבשור באכלנו לחם לשבע" (שם טז, ב-ג). הם היו רעבים, ואנשיים רעבים הם אנשים כופסים וקולניים: "ויספעו כל ערת בני ישראל... וויתנו ברפידים ואין סים לשחת העם. וירב העם עם משה ויאמור לנו מים ונשתחה" (שם יז, א-ב).

בכל המקדים הללו לא היו חילוקי דעתות עם משה שבסיסם הוא פוליטי, לא טהילות אידיאולוגית, לא מרد. היו רק מלחמות, תלונות ומריבות. כל אלה נבעו מאר נוחות וממצוקה שפנעו בעם בשנה הראשונה והשנייה למסעם במדבר. הם רצו מים ומזון; הם חחדו ועל כן החלו נגנו. אפללו עשית עגל הוהב לא הונעה בירדי רעיונות של עבדה וודה, אשר פגעו במרקם המוסרי של העם והשפיעו על מחשבתו. עגל הוהב היה דוגמא תרצאה מן האיטה הפרימיטיבית והאיינטינקטיבית הנופלת על שה חורה במרחבים הפתוחים לרווחה. זו הייתה תגונה ספרנטנית לחדרה הקמאתית מפניה מצב של הליכה לאיבוד, ללא בהגנת, במדבר, הם חתכו שטשה לא ישוב לעולם, ובלי משה, כייזד יכלו לשזרוי ועל כן פנו לאחנן ואמרו אליו "קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפניו כי זה משה האיש אשר העלנו מארן מцыדים לא ידענו מה היה לו" (שפטות לב, א).

בקצהה, כל הטריות שהתרחשו עד כה היו תשובות כתמי טהראנות, בלתי שתוכננות וספונטניות על מצבים שהעם ניצב לטולם ולא ידע כיצד להתמודד איתם. מריבות אלו הונעו בידי מוגבלות של אספסוף, אשר נוח להתרגש אך גם נוח להידגע.

מחלוקת קרח וערתו הייתה בעלת אופי שונה לחולותן. היה זה מרد, לא מריבה שנבעה מהתאות פיסיות אשר לא באו על סיפוקן. יתרה מזאת: ההמנונים לא היז מערבים בעניין כלל. ה"עם" אשר תבע מים ברפידים, ה"עם" שאמר לאחרן "קום עשה לנו אלהים", לא השתרכ בטערכתו של קרח בנגד משה, הבגת הטור והרכבה טאנשים ספורים, ואחריהם הלבו לכל היור מאות אנשים. היו אלו אנשים מן העילית, האристוקרטיה, "נשייאי עדה קראוי מועד אבשי שם" (במדבר טו, ב). היה זה קשר, מוגבל מראש ומכובע בהקרפה. אני מאמין שעליינו

ללכת בעקבות הרבטין כדי להבין את חולותיו של מרד זה ואת מניעו. הרבטין (במדבר טז, א) מסביר כי הטינה שחש קרח נגרמה כאשר אחרן וועלה לרוגת הכתן הגדרל. אך, למורת בעסוו, קרח לא ניסה לצאת בטפיגן וברבים בכינר משה. והוא הבין היטב כי העם, להוציא תקריות זערות, היה מסור ונאמן למוניהם הגדול, וכי כל ניסיון להריד אותו יתקבל בזעם וככזה. קרח הפתין בסכלנות להרמננות שכורך כלשהו תערער על מעמדו של משה ועל האהדה הרובה שחש לפני העם.

קרח מנעל הזדמנויות

ההזרנות שקרח ציפה לה הגיעה מוקדם ממה שסייע. היה זה החטא המרגלים, אויל האירוע הטרגי ביחס לחמי משה. הנויה שנזר ריבונו של עולם על כל בני עשרים ומעלה לטמות במרחב הקיים מכיה קשה ליווקתו של משה. הוא איבר לוطن קדר את השפעתו על ההמנונים. לפני שבוי ישראל יבואו סמזרם, כשהעמל ערין לבניין ערי ט██נות לפרטעה, משה הבטיח לאחיהם עברים כי ימן קדר לאחר יציאתם סמזרם הם יוכו להויכנס לארץ המוכחת, ארץ כות חלב ורבש. ואכן, הם היו מוכנים לפולש אל הנגב בשנה השנייה לאחר יציאתם לדרך. לפעת גנוו

לקחת, "אי לרשע אי לשכנו". הם פגשו את קרת לעיתים קרובות מרי, והוא הצליח לשכנע אותם. הרטבין (דריה ויקת) מזכיר כי קרת פנה אל בני שבתו של הבדור בבני יעקב, אשר נטרד למשה טינה טשומ שחשד כי זכות הכהונה שייכת להם.

אך כל קוגניה או מרד מאורגן, ויהיה המגע להם אנוכי בכל שיחיה, צדיקים לפתח אידיאולוגיה כלשהי כדי להצלחה. קרת חכנן חכונה שיבאה לנדר משת, ותונעה בו אונגה יסלה להתקדים אם אין היא מפתחת אידיאולוגית, כל תנעה וקוקה לקו מנוחה, ורקה אכן קבוע לה פילוסופיה של פרידה.

קדושה אישית וקדושה קהילתית

טענתו הראשונה של קרת, אשר הזרה מביאה אותה מנסה כבר בראשית הסיפור, היא "רב לכם כי כל העדה בלם קדושים ובתוכם ה' ומודיעת תונשאו על קהלה ה'" (במדבר טז, ג). יסודה של קריית תיגר זו הוא פשוט, ומוטב ראשון אף הינו. איש איננו יכול להכחיש את טענת קרת כי הקהילה בולה היא קדושה; דבר זה מונח בעצם הבחירה בנו. ככל יהורי ישנה קדושה פנימית. כל עוד בקדושה עסוקין, אין חבל בין משה ובין חותם עזים פשוט. על כן, שאל קרת, מה זכותם של משה ואחרון להנaging, להנחות, לשלוט? הווא האשים אותם בתפישת שליטן באופן בלתי חוקי. הוא הוללה את הטיעון בן אלפי שנים שבסיסו בראיות כל בני האדם כשוויים.

קרת טעה. הוא לא היה מודע לאופייה כפול הפנים של קדושות ישראל, ולמסורותן שבקדושה הכלכלת. ראו את העדרתו של רשי לפ██וק כי עם קדוש אתה לה' אליהיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגלה" (דברים יד, ב). רשי התה, ככל הנראה, על הכספיות שבפסוק והסביר: "קדושות עצך טابتיר, ועוד, ובך בחר ה'", כלומר והקדושה שכבעצם הבחירה נוספת על הקדושה שירש העם מאבותיו. במילים אחרות: קדושות ישראל היא בעלת כפל פנים.

ראשית, הקהילה בכללותה היא קדושה. הכנסת ישראל איננה רק תלמיד של אנשים, לא רק נפשות ربבות; היא אישיות, מהות בפני עצמה. קדושתה של קהילת הברית שלנו באה לנו בירושה מאבותינו. כדי לתבוע מעדר של קדושה, על

כל תקווותיהם, חלומותיהם נשברו, וועלם חרב עליהם. באווק לא נראה לא ארץ ולא כיבוש, לא נחלים של חלב ורבש, גם לא מימוש ההבטחה – רק שנים רבות עסומות וקדדות יהלפו עד שעם ישראל יוכל לדרך על ארצתה של הארץ בגען, היכן הוא התהייכו של משה, שאל האנשים איש את רעהו; היכן יודיעו את העתיד, דאייתו את הנולר, נבואתו כאשר קרא משה לדתון ולאבירים להתייצב לפניו והם השיבו ואמרו: "אך לא ארץ בות חלב ודבש היבאתנו והtan לנו נחלת שדה וכרם" (במדבר טז, יד). משה, הבתוחן לא הותגשמה. הפופולריות של משה הייתה בשפל הסדרגה. אכן, אמר קרת, הגיע הום לעמל. הוא החל לגייס לצידיו אנשים מפורטים ומתוסכלים, וכך ארנן אופוזיציה רבת עוצמה למשה. רשי מציין שתי פרשניות לטעמים שבראש הפסוק הפותח, "ויקח קרת" (במדבר טז, א דיה ויקח). הראשונה: "ליקת אה עצמו לצד אחר להיות נחלק בתוך העדה לעודר על הכהונה". זה השלב בו צער קורתה את הצער האחרון. אך כה איש לא העז לסתור ביקורת על סמכותו של משה. קרת היה הראשון שנפרד מן הקהילה אשר הייתה מוחrichtה למשה והעריצה אותו. מילויו של רשי, "ליקת אה עצמו", גם מלבדים כי קרת הקדיש את עצמו לחלוין למטרה זו. רק מטרה אחת עסורה לנגר עינייו: להודיע את משה. הוא התמperf כל יכולו לתובנויות השטניות לערער את המועד הבעליה שובה לו משה בקהילה.

לפי פירושו השני של רשי, קרת צירף כתה אליו אנשים נוספים. בתחילת הוא לא גילה דבר לשוטפני בכוח. אך כאשר יצאה הגיירה האילית, שדנה את היהודים למשך של ארבעים שנה במדבר, הוא סבר שנפללה לידיו הזדמנות פז ועל כן גיליה את תוכניותיו לדתון, אבידם ואנשים נוספים. לפי ניסוחו של רשי, "משך ראשי שנחראות שבhem ברוברים", זאת עשה קרת על ידי דברו נבון ופיקח. הוא החל להחוור תחת משה, לבקר אותו, להתקיף אותו וללבלג עליו. הוא עשה שימוש בכל כל הנקש שעמדו לרשותו. כשהשוחח עם אחרים, היה כבר סבר; עם אחרים התלזין. בדרכו עם אחרים הוא מילא את תפקיד התובע, ועם אחרים – את תפקיד האביר הלוחם למטען הצדקה.

רשי אומר (דריה ודתון) כי שבת רואבן הצעיר לפרט כי הם שכנו בסector

בקדושה המושרשת בקהילה, זו שהגיעה אלינו בירושה מabortינו. אכן, "כל העשרה", העשרה כיiorה כוללה, היא מקור של קדושה. משה נולד אל תוך הקהילה היהודיית, כמוות בכל צאנצאיו של עבר עברי. חלום במתה הקדושה היה זהה. אך אם נגיד את מרכזו הכהן מן הממד הכהנתי של הקדושה אל הממד האישני שלה, יהורך רעיון השווון בולו למונח. עלינו להורות כי הבחירה במשה עברה מעל ומעבר לבחירה בשואב מים או בחוטב עצים.

משמעותו היה התשובה שהסביר משה לקרת: "בקר וירעך כי את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו" (במדבר טז, ה). משה איננו מדבר על הקהילה אלא על האדם הבורדר. ככל שמדובר בבחירה אישית, מתקיים שניי בין יהודים. מודרך כי ישי הבנויים, כגון הרדי'ק (ספר השורשים), ערך בקר, הרגשו כי תיבת "בוקר" נשאת עימה את המשמעות והגולות של הפליה והבחנה בין מהירות נסודות. בוקר הוא זמן של זיהוי דברים, אידיעות ואנשימים. הערב, בניגוד לכך, הוא זמן של מונוטוניות ואחדות. הערב הוא זמן שבו הסביבה נחטפת כתערובת חסרת צורה, שבה מתמודדים אנשים שונים לכלל מציאות הומוגנית וכחיה.

משה אמר בקרת, תפישתך את עניין הקדושה היא תפישה של ערב, מעורכת בעניטומיות של הלילה הנצחית אשר אפלתו וקדרותו אופפתות את הכל. כל שאתה רואה הוא הויה חסרת צורה הקורואה "ערה"; איןך רואה את האנשים היהודיים. תפישתך את נושא הקדושה מוגבלת למה שהפילוסופים של ימי הביניים בינו בשם החומר והוילוי. מנקודת המבט של ערב – טיעונך הוא בר תוקף, אך ישנה גם תפישה אחרת של הקדש, וזה קדושה האישית, האינדיביזואלית, שבנה נטלה חלק האישיות האנושית על כל גודלה ווופיה היהודיים לה. זו היא הקדושה המבדלת, זו ראה את האנשים היהודיים. זו היא הקדושה של הבוקר, כאשר העולם סביר מחריך האוננטיות של הלילה אל יום מוצגי אור שמש, שמהה, חיונות אישית וגבורת אישית. וככל שבקדושה זו עסקינן, הארם היהודי מתעללה הרבה, מועל להפטון, וכל ארם טוקרש למשימה המיווחת לו, אשר רק הוא יכול לבצע. תהליך הנירוי, על שני המעשים הבסיסיים שהוא כולל: מיליה וטבילה במוקה, מייצג באורח סמלי את שני ממדיהם של הקדושה – זו הכללית המונגנת בקהילה

הארם לשאוב ממשאבי הקדושה העומרים לרשות הקהילה. בפסקה כזו שווה קדושתו של משה לקדושתו של שאוב מים פשוט. מגודלה מבט זו קדושתו של כל יהודי שווה לו של יהודים אחרים. זו אינה קדושה אישית או אונטומית אלא אוניברסלית, קדושה המושרשת בקהילה והוינקת מן הקהילה אשר ידשה אותה מאבותהיה הקרטוניים.

אך היהודות לא הסתפקה בממד הכהנתי של הקדושה. אם הקהילה היא המקור היהודי של קדושה, אז נטלו מן הארץ היחיד את היצירות, היומה, המקוריות והייחור. האדם הבולט בכישוריו לא יוכל להתחזק ולהיעשות למונחים נדרל. על כן אמרת התורה שישנו מקור אחר לקדושה – זו שהאדם מגלה עמוק חכומו אישיותו. אין לשום אדם אחר קדושתו קדושה כקדושתו שלו; את הקדושה האישית לא ניתן להחלק עם מישחו אחר. אם לעשות שימוש במשפט אחר של חולל (ברכות נה ע"א), כמו ש"אין דעתם דומה זה לזה", אף קדושתם קר. כל אחד ואחד הוא בעל קדושה נפרדת הטויחות לו.

מנקודות מבט זו ינקת הקהילה את קדושה מטייג און ספר חוויות הקדושה של כל חבריה. הארץ היחיד מקרש את הקהילה.

כמה נאים אפוא דברי התורה: "כי עם קדוש אתה לה' אל-ה'ך" (דברים יד, ב); אתה קדוש משום שאתה חבר באומה קדושה. "עם קדוש אתה": האומה נזכרת בחלק זה של הפסוק לפני היהודי. אך בו מן "זבך בחר ה' להיות לו לעם סגלה" (שם), "זבך" הארץ והיהיר, בחר ה' כדי שתיסיר או תיצור עבורו עם סגלה, עם היקר לו בארץיו. בחלקו השני של הפסוק נזכר הארץ היהודי ("זבך") קודם לאומה ("עם סגלה"); על כל אחד ווועמסה המשימה לייצר את עם הסגולה.

ברור פאליו כי כל עוד מדבר בבחירה באדם זה או אחר, אי אפשר של כלולים תוענק לו תהatta מנדומים. כל אחד מקבל את המתת המשקפת את גודלה של אישיותו. הוותיק הקדושה של ארם והיכן הוא, תראות את אלה של ארם אחר; הן משתנות על פי מעורבותו של הארם ומוחיבותו, כמו גם על פי עומק אישיותו ורוחב דעתו. הקדושה היא ביטוי לבורלוו של ארם, ולא כל בני הארץ והם כשמדורר בגדרלה.

קביעתו של קrho כי "בכל העשרה כלם קדושים" היא נבונה כל עוד אין מרכיבים

ותורתך לישראל" (שם, פסוק י); "כי שפתוי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיו" (מלאכיה ב, ז). התלמידים אהובים את מורייהם והריהם מקרים, לא להרוואיהם, שהרי אין הם עוסקים בכך זה, אלא לחרותם, המארה את העיניים ומשחתת את הלב. משה לא הגבירה את עצמו מעל הקהילה, כתענתו של קרת, אלא הקהילה היא שהגביבה אותה מעלה. משה הגיע למעדר זה טבל שבקש לו מנהיגות. וראי הוא שהטורה נבחר בידי האלים כדי להימצא קרוב אליו, וקדושתו האישית עולה על קדושת תלמידיו. האדם הקדוש הוא המנהיג ממשום שהוא הפסודה.

האוטונומיה של המחשבה ההלכתית

הבה ונבחן קצת את טענותו השנייה של קרת, זו איננה נובرت בתורה. רשי' (כember צו, א ר"ה ורตน) מספר בעקבות מדרש תנחותמא (קרח ב): "מה עשה? עמד וכנס מאותים חמישים ראשי סנהדראות... והלבישן טליתות שכילן תכלת. באו ועמדו לפניו משה. אמרו לו 'שליט שכולה של תכלת חייכת בציית או פטורה?' אמר להם 'חייכת'. התחלו לשחק עליו: 'אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה, זו שכולה תכלת לא תפטרו את עצמה?'"
מדרש תנחותמא (שם) מספר סיירנו נוסף, הדומה לראשונה: קרת שאל "בית מלא ספרים מהו שתהא פטורה מן המזווה?" אמר לו 'חייכת במזווה', אמר לו: 'כל החורה בוליה רעה' פרשיות שיש בה כלן אין פטורות את הבית ושתן פרשיות שבמזווה (= 'שמע' ו'זהה אם שמע') פטורות את הבית?".

לשני סייריות אלו מוטיב משותף. המדרש, העשאה שימוש בספרות וחומר, נותן ביטור לכל השקפת עולמו של קרת ומגמותיו. כל היהודים הם בעמד שווה, הוא אומר, ועל כן יכולים רשותים לבאר את ההלכה. קרת ביקש לא רק כוח פוליטי; הוא רצה לרשף את מעמדו של משה כרב, כך שזרות איין-ספר לאהר מכון ידברו על 'קרת ובניו'. הוא הטיל רופי וקרה תיגר לא רק על סמכותו הפוליטית של משה, אלא גם על סמכותו ההלכתית. ליטור ההלכה ופרשנותה, טען קרת, הם מעשים דמוקרטיים המיוועדים לכל, שביל אדם גבון יכול ליטול בהם חלק.

וזה האישית. באמצעות המילה מתעריה הנגר בקהילה, ובכך ניתנת לו ההונגרות לשאוב ממשאבי הקדושה הציבורית של הקהילה ולהיעשות לטריבר ולחלק ממנה. הטעילה סצינית את המחויבות האישית וכרכוה בקבלת על מזווה. הנגר פורש מן הקהילה לזמן-מה. הוא נסוג אל מזב של בידוד, מזא למסטרור במים, ומתקבל עליו מחוביות כאדם פרטי ולא כחבר בקהילה.

הקהילה הפלטית והקהילה המלמדת

קרו האשים את משה ואת אהרן שהם תאבי כת, שהם בנו מערכת סמכותית והגביהו את עצם אל מעל לקהילה. הוא ראה את השימוש בכוח בשווה למילוכה. השוואה זו, והענקת טmr פוליטי לייחסים שבין המנהיג לבין המתנגדים על ידו, שנויות. קהילת הברית איננה, בראש ובראשונה, קהילה פוליטית; זו קהילה לומדת. לאורך הדורות הייתה הדמות המרכזית בקהילת הברית מורה, רב, ולא מלך, מצביא או כהן גדול. חבריה של הקהילה אינם נתינים, כפי שהוא בקהילה הפלטית; הם תלמידים. מערכת היחסים איננהבעל אופי פוליטי, ואך אין היא קשורה לשימוש ככוח או להטלת עונשים. בקהילה זו שוררת מחוביות מבחריה מצד התלמידים כלפי ربם ומזורם. המורה אינו כופה את סמכותו על התלמידים. איש אינו דורש מהם לציזית לדבריו או ללבת בעקבותיהם. הם רשאים לסייע את מערכת היחסים בכלל עת.

בעיקרו של דבר היהדות אינה רואה בעין יפה כל צורה של שליטה אדם בرعיה. ישנן גיגיות ברורות של אנרכיזם פוליטי בחומר הרצון שלנו להכיר באמם כבמלה. הקב"ה הוא השליט; איש אינו יכול לתפוס שלא בדין את כוחתו זו. מערכת הסמכות הייחודית שההתהות הסכימה לה היא מערכת היחסים הלא-מוסדרת השוררת בין המורה לתלמידו. אין אנו מתייחסים למשה כמלך, גם אם הוא מילא תפקיד כוהה כאופן רשמי – "ויהי בישرون מלך" (דברים לג, ה). הוא ידוע כ'משה ובניו', כగROL שבמורים, כמורה בה"א היריעת אהרן איננו רק הכהן הגרול; גם הוא מורה וגول. הכהנים עצם אינם רק בעלי אישיות כריזומטית; קדושתם קשורה בדוראה: "יוורו משפטיך ליעקב

הфизיקה האристוטלית, שליטה לרוע המזל בחשיבה המערבית מן העת העתיקה ועד לימי הביניים, נכשלה כיישן מצער משום שיסורה היה בהיגיון הפשט. הישגיהם הגודלים של גלילאו וニוטון התבפסו על החלפת הגישה המעשית, שיסורה בהיגיון הפשט, בחשיבה המדעית, הטמeingה והציורית. החשיבה המדעית ממשינה את המציגות; החשיבה שיסורה בהיגיון הפשט תופסת את המציגות כפי שהיא נרmittel מפטט ראשון. גלילאו וניוטון הכריזו על העיקרון של מתמטיזציה של המציגות וכימותה, של המרת איקויות הנחתשות בחושם – כגון חום, אור, צבע וקורל – במערכת יחסים מתמטיים הנינתנים לכימות. אריסטו, דרך משל, אמר כי כל הדברים גופלים כלפי מטה ממשום שהם כבדים. במקרה אחרות, הוא ראה את כוח המשיכה כתוצאה ממשקל או כוכך. זו שיטתה מוחלטת; היפיך והוא הנכון: הוכבר הוא תוצאה של כוח המשיכה. ניטן סילק מעל פניו את ההיגיון הפשט וניגש אל השאלה מנקודת המבט של החשיבה האוונדרית, המופשטות, היצירתיות והטמeingה, ורק הגיע אל הנוסחה המפורשתנית שגיבש שלפיה $G(m)(m) = F$. במקרה אחרות, כוח הכבידה, הנרווטציה, אייננו אלא יחס בעל אותו מתכתי בין שני גופים בעלי מסה, הנמשכים זה להז ביחס ישדר למכפלת מסותיהם וביחס הפקד לריבוע המרחק שביניהם. מתודה זו של כימות הייתה ככל הנראה התגלית הנורולית ביותר בתולדות האנושות. זו הייתה הפיסיקה של אריסטו משכיעת את רצוגנו, לא יכולים היוו להגיע אל הידרה.

המתמטיקה אייננה רק מצבור של משוואות, והפיסיקה אייננה רק אוסף של חוקי טبع; המתמטיקה והפיסיקה הן מתחות של חשיבה, בעלות לגונס המיזה להן. הוא חרין בתורה שבעל-פה. היא אייננה רק קובץ של הלחכות. אמתה, תקנותיה והלכויותיה הן בעלות חשיבות עליונה, אך אם נרצה את ההשערה שה תורה שבעל-פה היא שיטה של מבני חשיבה וקטגוריות לוגיות יהודיות – שכן נגניות למחשכה האנושית רק אם זו מוכגה לקבל על עצמה אימון קפדי – אוֹ אנו מבאים לкриיסת סכר וככל בור ועם הארץ יכול לחתור לעצמו מעמד של סמכות, כפי שעשה קרת.

הביטויו של משה להוות בעל הסמכות הכלכלית בתחום ההלכה ופרשנותה, טען קרת, היא חסורת בסיס ובבלתי מוצדקת. מה שקרה תרצוcharה של היפישת עולם "רפובליקת" שכזו אין ברורות. מה שקרה בקש – ומה שמקשים רבים גם כעת, בין שהם אומרים זאת בלשון ברורה ובין שהם עושים שימוש במונחים דר-טשיומיים וכלשון טוענת כדי להסביר את רעיהם – הוא לעשות שימוש בשכל הפשט (common sense) בכלל לפרשנות התורה, היינו להסחמן על התבונה היוטומית שיסורה בניין החיים ולא על החשיבה האוונדרית והטמeingה אשר ווכים בה רק לאחר לימוד קפדי ואימון מאומץ. קרח טען כי לכל יהודי בעל ההיגיון פשוט, שטורה הוכחות לפרש את חוקי התורה ולקבוע מסגרות בענייני הלכה על יסוד קטגוריות שיסודן בהיגיון פשוט.

מצור השכל הפשט טענתו של קרת בנגד פסיקתו של משה היה בתוקף. אם די בפתיל תכלת אחד, מודיע יש צורך בכיצית בצד שמולו תכלת? אם יכול אדם לקיים את מצוות מזווה על ידי קביעת שתי פרשיות על דלת ביתו, מודיע לא נפטר ממצווה זו בית המלא בספרי תורה? אך אין לה מתודולוגיה שתבנה את התורה שבעל-פה עם השכל הפשט. יש לה מתודולוגיה; יש בה גישה המיזה לה, צורה מוחנת של ניתות, קטגוריות שלמה, משללה; יש בה גישה המיזה לה, צורה מוחנת של ניתות, קטגוריות שלמה, וtabniot יהודיות مثل עצמה. האם יכול השכל הפשט להסביר מודיע מלך איינו יכול להעיד במשפטו משה רבנו, דוד המלך, שלמה המלך וממלך המשיח – האם כל אלה הם במעטם נחות בהשוואה לחוטב עצים שומר שבת? האם ישבנו יימוק מצד ההיגיון הפשט המסביר את הקביעה כי נשים אין יכולות לשמש כערדים רשמיים, בשעה שהחנןך עצמו לומר אותנו כי גברים ונשים גם יחד נבראו בצלם אלהים, ומניין כמוכן מלאיו שהם במעטם שווה? אבל לתורה שבעל-פה ישנה סתורה של המשגה مثل עצמה. איש ההלכה עובד, כמו המתמטיקאי, בעולם אפרורי. מבני המחשבה שהוא מקיים הם אידיאלים. הוא לא רק ברוחן את המציגות; הוא מכין תכניות מופשטות ומeyeesh אתן אל עולם החושים.

ב) במדבר פרשת קרח פרק תז

(א) ויקח קנה בן יצחר בן קקית בן לוי ורבקן ואביהם
בני אליאב ואוון בן פלתת בני ראוון:

מתוך: דרש דרש יוסף – עם' מג-רמה*

'הרד של קרח היה שונה'

עד למרי של קרח כל הקטנות בקרוב עם ישראל היו תוצאות ספונטניות, בלתי מתוכננות למצבים מסוימים. הן אופייננו ע"י "טנטליות הפטון", שניתן לשלהבה בקלות, וגם להרגיעה תוך זמן קצר. המרד של קרח היה שונה במספר היבטים. ראשית, מטרתו לא הייתה לספק דוחפים בסיסיים כגון רעב או להרגיע פאניקת. שנייה, רובם של בני ישראל לא היו מושוכבים בו. במרד השתתפו רק כמה מאות מתומכיו של קרח, רובם מהתומכים האינטלקטואליים. התורה מבנה אותם "נסראי עדת קראי סודר אנשי שם"¹²¹. מרד זה לא היה מרד רגשי ולא מרד ספונטני, אלא מושוב ומתוכנן היטב. זו הייתה קונספירציה שתוכננה מראש, הרמב"ן, בפיורשו לתורה, איתור את המקור למרד קרח. שינוינו של קרח נוצרה כאשר אהרון מונה לבן נדול והלוויים נבחרו לשמש כמשרתים בקורס. למרות שהוא קרח שנה קודם לכך וללא ספק הבעיס בזמנו את קרח, הוא המתין בסבלנות ולא העד או יצא בפומבי כנגד משה. בזקירות זמן זו, העם היה נאמן למשה והוא מנגב לכל ניסיו לחזור מהחמי בкус ובהנגדות, וזהה הוא אודබים אותו כנשש ושותעים אליו. ואילו היה אדם מורד על משה בזמנו ההוא העם סוקלים אותו¹²². קרח חיכה בסבלנות להזדמנות לחזור תחת מעמדו של משה. רגע זה הגיע מוקדם מעציפת. אידוע המרגלים והגירה של השבאה בעקבותיו, שהדור שיצא ממצרים ימוט במדבר היי הרי אסון לעם ישראל. גם יוקרתו של משה בעיני העם נזוקה. כאשר עם ישראל היה עדין משועבד במצרים, הוא הבטיח להם שם ינייעו לארץ המובטחת. ובאמת, בפרשת behulotk, בשנה השנייה ליציאת מצרים, אמר משה להווינו "נסעים אנחנו אל המקום אשר אמר ה' לנו אתן לכם לבת הארץ ותוחשות הארץ-הנאות של

ישראל"¹²³, העם גמלא תקוות והתרגשות. ואנו, כתוצאה מעשה המרגלים, כי הארץ את שהייתם במדבר בשלושים ותשע שנים נוספות, תקוותיהם נספחו והפטולאריות של משה צנחה.

קרח ניצל הזדמנות זו ולuis את המרגלים מתקף העם ולארכן את מרי. רמב"ן חסר שהעובדה שהتورה מספרת את סיפורו שני האירודאים בסיטuat רבה כל כך מראה שפרשת המרגלים הייתה הגורם למרד. גישה זו שונה מגישתו של ابن עזרא, הטוען שהמרד התרחש לאחר שהבכורים הוחלפו ע"י ולויים¹²⁴. כן שבחינה אינטואיטיבית וכן טקסטואלית, צורך ורטובן. בדרך סירובם לקריאתו של משה אליהם, אedorו דתן ואביהם:

המעט כי העליתנו פארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר... אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו ונתן לנו נחלת שדה וכרם.¹²⁵

בימים אחרים, הם בעניהם אמורו למשה: הבטחות לנו הבטחות שלא יכולות לקיים. הבטחותין הן הבטחות שווה ריקות.

הביסוי המשמעותי ביותר בה הוא "ויקח קרח". רשי מפרש: "ליק את עצמו לצד אחר להיות נחلك מתחן העדר לעזרה על הכהונה"¹²⁶. מודיע היה שבט ראובן מעורב בעניין? רשי מшиб שואת מפני שהתגורר ליד קרח, בכתב: "או לרשות, או לרשות". רמב"ן מציין שקרח טיפה טינה כנגד משה על שמענו מהם את הכהונה, הלואה והמלכות¹²⁷. טינה נוספת הייתה לעדר קרח כנגד משה על שליחם להם את זכויותיהם בכוכרים. גם כאן, קרח ניצל את החולשות ואת תוחשות אי-הנאות של הולת כדי ללכבות מרד.

121 במדבר טז, ב'. 122 ابن עזרא במדבר טז, א. 123 במדבר טז, יג-יד.

124 רשי במדבר טז, א. 125 רטובן במדבר טז, א.

126 במדבר טז, ב'. 127 רטובן במדבר טז, א.

*דר' שמואל דרשוביץ ד"ל הביא לתשומת לייב את הקטע זה – ערך

פרשת קrho: רשיי הבא מדברי המדרש, עמד וכensus רין ראש
סנהדראות... והלבישן טליתות שכולן תכלת, באו ועמדו לפני משה,
אמרו לו טלית שכולה של תכלת חיובת במצוות או פטורה, איל
חייבת, התחללו לשחק עלייו וכו'. בתורה, כמו בחיים יש דברים ברורים
ומבוארים ומובנים לכל, ויש דברים שהם נסתרים ממן ועמוקים, ואשר
קשה להבין ולהשיגם. ונראה דלשני חלקים אלה מرمזים חוטי הלבן
וחוטי התכלת שבמצוות [עי' קצר מזה בספר חורב (כתבי רשייר
הירוש), (דיע)], דבשנות הראבי' כשהוא חולק על הרמבי' הוא כותב
בכמה מקומות, שדבר זה לא מהוחר, דמה שהוא לבן, ריל – שהוא
פשוט ומכואר ומובן לכל, וכదרשת הגמ' כתובות (מו.) על הפסוק,
ופrho השמלה לעיני הזקנים, דריל, דברים מהווים כשמלה, שכנראה
שבזמן התני' היו שמלות הנשים לבנות, ולשון לא מהוחר, ריל, שהוא לא
פשוט ולא מבואר, שהוא בلتיניכון. וחוטי הלבן שבמצוות מרים
לדברים המפורשים והמבוארים. וחותמי התכלת מרים על הדברים
המגוים ממן, שאין בידינו להבין, דעתה בגמ' מנחות (מנג:) תכלת
דומהليس, ויס דומה לרקיע, ורקיע דומה לכסא הכהן, שאין לנו שום
השגה בדבר כסא הכהן, והרקיע והים ניכ' ארכיכים ורחכיכים המה, ואין
הscal האנושי יכול לתופסם, ותמיד עליינו להטיל חוט של תכלת
במצוותינו, להזכירנו שככלנו צרייכים לרבי. ואפי' התיה הכרימובקה
והכינידול ניכ' צריך לרבי, ואפיאלו כבר נפטר רבו, צריך תמיד לדמות
ברעינו – היאך היה מורי פוסק בכח'ג, או איך היה נהוג בכח'ג, ודבר
זה רצה קrho לעקו, בטעה – כי כל העדה כולם קדושים, שכולם
שמש בסיני אנכי וכו', וכל אחד יכול לפוסק שאלותו לעצמו, ומדווע
תנתנשו על קהל ד', שאין צורך לרבי לפשות ספקותינו, וא"ץ תמיד
לשאול אצל משה רבנו. ומשה אמר, שככל הבנדים חייבים בחוט של
תכלת, וככ"ל.

ג) במדבר פרשת קrho פרק טז

(א) ויקח קrho בן יצחר בן קחת בן לוי ודקן ואביהם
בני אליאב ואון בן פלת בני ראיון:

מתוך: נפש הרב – עם' שד-שה

ד) במאמר פרשת קרת פArk טז

(א) ויקח קרח בן יצחר בן קהת בן לוי ורבקן ואביהם
בני אליאב ואון בן פלת בני ראוון:

מתוך: מפניי הרב – עמ' שיג

פרשת קrho:

טלית שcolaה תכלת. דרשת רבנו (המפורשת) נדפסה בחוברת (האנגלית) נוראות הרב חלק י'. ועיין עוד בספר פרקים במחשבת הרבה (מהרי"א ב"ז, ז"ל, חי"א דרוש י"ג). ובספר שיעורי הרב (באנגלית), תשנ"ז עמוד צ"ז.

מתוך: פרקים במחשבת הרבה חלק א עמ' קו-קט

הלוֹק מִתְשַׁבְּתוֹן שֶׁל קָרָה

קרחה הייתה דמנג, שעאייפות אנוכיות הניעו לפועלה. תחילת יריבותו החלה בשעה שאחדרן ובמי משפטו החולל לכלהונה, בו בזעם שהלויים, בוני הרים בלווה אישיותו של קורת, הורדו לדרכם של משרותים לכחנים.² ובכן, אף יודעים היטב, שככל מورد בסמכות שמדובר לו זוקק לאידיאולוגיה, כדי לעורר את קנות העם וכדי לתרת למרד תנופת יתר. הוא זוקק לסייעתם, למוטו, המכובדים על מטרה נعلاה תחת הסטטוס קוו תבלתי נסבל. סיסמתו של קורת, בה כויס חפונים, הייתה: השתמשו בשלל היושר! הוא חביבו, שככל אדם נבון וזכה לבאר את החוק היהודי לפי מיטב הבנתו: "כי כל העדה כולן קדושים" (במדבר טו, ג). מבחינה תניונית-זריאליתית, הרי כל חותב עזים הוא שוח זכויות עם משה רבנו. פניה כזאת אל השכבות העממיות זוכה בתמיכה ניכרת, מפני שהוא מבטיחה בכבול שחרור מסמכות מרכזיות, היא מהניפה לבינתו של העם הפשוט ומאהרת את זכותו של פרט או של ציבור לנוהג לפי שיפוטו האישי.

המודרש מתאר כיצד קורת ניהל את התרבות למען עניינו: "יהלך קורת כל הלילה והיota מטעה את ישראל ואומר להם: מה אתם סבורים, שאנו עוסק ליטול את הגדולה לעצמי, אני מבקש שתהה הגדולה על כלנו חזרות" (במדבר רבכה יח). קורת פיקח היה (רי רשי' שם), והוא בודאי היה מודה בכך שישנם תחומיים מסוימים, אשר בהם רק בעלי מקצוע שלמדו ועסקו בהם במשך שנים ורבות זכאים לחכורה כבניןetc. הכרעות על יסוד השכל'היישר בתחומיים אלה, ביחסם של חדיות ועמי הארץ תחשבנה בצדך כiomרניות ומטעות. קורת לא היה מעז להתערב בעבודתו המקצועית ההנדסית של בצלאל בתכנון המשכן ובבנינו, מפני שמקצועה הבניא היה בודאי מעבר ליכולתו. גם היום, כל אדם נבון יוכל ייכיר בסמכותם של מתמטיקאים, פיזיקאים ורופאים בתחום התמחותם ולא יעלה על

²) רשי', במדבר טו, א: ופה ראה קורת לחלק עם משה

דעותו של איש לעטר עליהם על יסוד השכל'היישר בלבד. מודע, אם כן, יש בכל זאת כל כך הרבה אנשים בעלי כוונות טובות, המוכנים לפפק בסמכותו של הרוב הפסיק בטעום הדעת המקצועית שלו?

נקל על עצמו את הבנת הלוֹק משבתו של קורת, אם נברר את משמעותם של שלשה מונחים, המצויונים את הדורות השונות של בינה ו דעת. התורה אומרת: "וַיִּתְלֹא אֲוֹתָנוּ רُוח אֱלֹהִים בְּחَכָמָה, בְּתַבְנוֹתָה וּבְדַשְׁתָּה" (শמות ל, לא). במונח "חכמָה" אנו מבינים יודעה והשכלה מקצועית, הנורכשות בלימוד מכך ומפורט. "כִּנְהָה", פירושה היכולת לנתה, לח奸ין בין עיקר לטפל, להסתמך טסקות ולוחחיל אותו במצבים שונים. במקורה של מזיג מוצלח של בינה וחכמָה, הרי לפניו איש המודע המוכשר והחיצוני. "ידעָת", משמעותה השכל'היישר, אינטילגנציה בסיסית ושיפוט מעשי. קראתו של קורת ויפויו אל השכל'היישר היהת בשל הטענה, שבעניני ההלכה קבועה דעת בלבד ולא חכמה. הוא הודה בעובדה, שבקביעת פסק ההלכה בעניין חוק ומשפט דורשים מומחים השולטים בחומר מבחינה תחונית ותיעונית. אולם, לעומת זאת טען שקיים גם צד פסיקולוגי ורגשי ביצוע המשעי של ההלכה ובמשמעות הממצאות. בכואו לשפט את התעללת, החתוּף והחשפות הטעבות של הממצאות הרוי כל איש בעל שליש יהוד מוסמך לשפט על יסוד התבוננות עמוקה. שיש בה גם ידיעה מסוימות של הנושא. למטרה זו, סבר קורת, מסתפיקים הקוריטוריונים של חינון, ניסיון אנושי ושיפוט בסיסי. על יסוד השקפה זו הוא עירער על סמכותו של משה. קורת דגל בתורה של סובייקטיביסט דתי, המعتمد את הרוגשות הדתיות בראש הסולם של הערכים שבחוויה הדתית. "רְחַמֵּגָא לְבָא בַּעַי" (סנהדרין קו ע"ב): האדם מתייחד עם בראו בחביוֹן נשפו. הממצאות המעשיות לעומת זאת, הן פועלות פיזיות המשקפות תיקרי וברוגשות תבויois בעמקי הנפש הדתית. המוצאה היא חבעה היוצאת של חוויה רוחנית. לכל חוויה פנימית יש קבלה חיצונית בצורה של פועלות מצאות מיויחדות.

על פי התיאוריה הזאת של קורת צרכיה המכוזה המعيشית להתאים להלוֹק הנפש המשורר אותה, ואו ערך המוצא איינו בביטויה המעשי, אלא בעולתה הסובייקטיבית על האדם וביכולתה לחביוֹן לידי וב考ות נפשית באילוחיו. לפיו זה תהיה הצדקה שבמצאות תפילין רק ביכולתה להלהיב ולעדן את מקימנה, למצאות השופר בראש השנה יהיה ערך רק במרקלה, שיעלה בידה לעורר את היהודי לתשובה אמיתית. אילו פסקו הממצאות הללו מלהשפיען, הרי שמיירון תעמוד בסימן שאלה והיה אולי צורך להמציאו דיינָים חדשים, העשויים יותר למשם ה' להבשות ההורכים

המצואה ולא להופך. התכליות היא כוונה כנה וביקורת אפיתית, ואלה יכולות להיות אוטונומיות מבחינה דתית רק בתנאי, שתבוננה בעקבות הביצוע התואם של המצואה. הרוש שנווצר בעקבות קיומם המצואה מוגדר היטיב ומוכנס למסגרת משפטית שנקבעה על ידי ההלכה, וכן מהותו שאරת נתונה לסלוף אפשרי על ידי רצונות ודמיונות אנושיים. נמצא הטענה בזיהוי ההלכה יש שיעור כמותי והיקף מדויק והם הקובעים את המונדרת בזיהוי ההלכה איןנה איננה נחלה הכלל. אמרתו של החוויה הדתית. זה החידוש שהבנתו איננה נחלה הכלל. הממשות הריאלית הייחידה היא המצואה, אשר את מסגרתה ואת שלמותה יכולה להגדר ולבקר ההלכה בלבד. הביצוע המעשִׁי שלח לפרטיו נובע ספקור אליה ומנוע על ידי ההלכה. על תגבורות רגשיות או אפשר לצדות מבוגה, מפני שמטבע אין נתנות להגדירה מדויקת. זו היהת טעותו של קורת, מכיוון שבתחום ההלכה קיימות רק סמכות אחת בלבד, זאת של תלמיד חכם, וההגין הפשטן עלול בהחלט לחוליך שלו.

ומשתנים. המשקנה החגיגית תהיה, שמורר לשנות את המצואה המعيشית בהתאם למונחים או אפילו בהתאם לתכונות אינדיבידואליות של אנשים שונים. אליבא דקורח אין למצואה כוח גואל הטבע בה, מעבר להשפעותיה התירופיות וסגולתה להעלות בקרבנו חוויה סובייקטיבית. הוא השתמש במצב ציצית כהדגמה להשemptו וטعن שימושות מteil התכלת ביצירת היהת להעלות בנו מחשבה על אופקים מרוחקים, על האין-סופי ועל הקשר המסתורי בין חיים הכהול ובין השמים התיכולים.³ כמו כן טען, שהיא מועדת להגביר את המודעות שלו בנסיבות של האיל ולהביא לפניו את תחונינו שני על ביתנו. אם הדבר כך, למה צריך למצמצם את הסמל הזה לפטיל אחד או למזוזות הדלת? מודיע לא להרחבו לבוש כלו ולבית שלמותו? אם צבע התכלת ביצירת מסוגל לעורר בנו רוש של קרבת האלים, אז לבוש שכלו תכלת על אחת כמה וכמה: הוא הדין לגבי המזוודה. באופן כזה מקtinyים את ערך המצואה ומהווים אותה לרמה של אמצעי והוא לא תהייה מטרה בפנוי עצמה, מצאה לשם מצווה. מנוקדות המבט של סובייקטיביזם דתי ושל החגיגין הפשטן נראים נימוקיו של קורח משכימים למדי.

בשיעור לטענותיו אנו סבורים, שיש צורך להציג ולאשר מחדש את העמדת היהודית המסורתית, שבמשמעות המצואה יש שתי רמות, המצואה החיצונית-המעשית, והחויה הפנימית הסובייקטיבית המכלה אותה. שניתם, המעשה והרגש, מחווים את מלא החוויה הדתית; הראשונה בלאדי השניה תהיה פעולה לקויה בחסר, בלתי שלמה. אפשר להזכיר במקרה שההלכה מיחסת ערך רב לשנייהם. בשעה שאנו מקיימים את נקלות קריית שמע, של תפילה, של אלבאות ושל שמחות יום טוב, אנו אומרים תפילות בנוסח קבוע וככליל לכל עם ישראל ואנו מבצעים פעולות ריטואליות מדויקות. אולם, הקיום האמייתי הוא החוויה, הקיום בלב. ההלכה האובייקטיבית מכוונה בתגובה הרגשית כחלק חיוי ומהותי של החוויה הדתית.

אמנם, נכון שאיננו מיחסים לחוויה הסובייקטיבית האיכותית חשיבות ראשונה בפועל. הפעולה האובייקטיבית של הביצוע המשiri של המצואה היא נקודת המוצא שלנו. המצואה אינה תלולה ברגש, היא היא המעררת את הרגשות. ההשראה והלהט הדתיים נוצרים ומודרכים על ידי קיום

³ תיאר היה ר' מאיר אומר, כשהוא מתבונן תכלת סכל מז' צבעוני! פניו שוחתכלת ודופה ليس יוס דופה לזרקע, ורקיע דופה לכsea הנכבד (משמעותם בג'ים). רשי: ומפני התכלת מזוכר היושב על חכסא.

(ה) במדבר פרשת קרח פרק טז

(א) ויקח קרח בן יצחר בן קהת בן לוי ודקון ואביהם בני אליאב ואון בן פלת בני ראוון;

(ב) ויקמו לפניו משה וגשים מבני ישראל חפשים ומאותים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם;

(ג) ויקרלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כל קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנסאו על קהל ה'?

מתוך: פרקים במחשבת הרב חלק א עם קא-קב

יש משטר סמכותי שהמוראה מעודדת

קיימת סמכות כוח אחד, שההוראה לא רק מאשרת אלא גם מעודדת בחברה היהודית, זו של היחס בין מורה לתלמיד. המנהיג שלנו איתנו המלך וגם לא הגיבור הלוחם אלא התלמיד-חכם, אשר סמכותו היא זאת של הרב כלפי תלמידיו.

בחתקוממים נגד הסמכות של משה, הראו קורתו ועדתו חוסר הבנה מוחלט במושג היהודי של מנהיגות מקודשת ומוסכמת. קורת זיהה כוח שבמלחמות במונחים פוליטיים עם יהשי רבעונtiny. משלטים פוליטיים כאלה מבוססים על שורה המוטלת מגבוה או על פי כפיה הנובעת ממונה. لكن עירעד קורת על חזקתו של משה רבתו למעמד מלטוני ושאל, באיזו זכות רשאי היהודי כלשהוא, ואפילו משה, לקבל מנהיגות ושלטון סמכותי על רעיו היהודים. הוא אמר למשה: "ירב לכם, כי כל העדה כולם קוזשיים, ובתוכם ה', ומדוע תתנסאו". הוא עירעד על חזקתם של משה ואהרן, למשל, לשפט ולתנתיג. לכל פרט בישראל יש קדישה עצמית, אין הבדל אם הוא איש חוץ חוטב עזים. קורת שימוש שופר לסלידה היהודית הבסיסית לכל צורה של חזקה על עמדות כוח.

אולם, סמכותו של משה רבנו נבעה מתפקידו של מורה העם וטורמתו הרוחנית הייחידה במינה, לא ממעמדו הפוליטי. הרבה איינו ממנה את עצמו. זה לא היה מקרה של התנשאות, כפי שקורות טען, אלא מצב בו החיבור בשלמותו ותוך הטסמה כללית הכיר במשה כמנהי. זו עליונות רוחנית – מלכות. הסמכות הבלתי מעורערת של הרב אושרה מן התורה בכל התקופות ובלא סייג. עובדה היא, שסמכות רוחנית לעתים קרובות עיליה יותר ולהוראותיה מציאות בנסיבות גדולה יותר מאשר לבעל עמדה פוליטית אווושה. השפיעו של הבשיט (מייסד התנועה החסידית) או של הגאנון מילנה, בימי חייהם ואחריו מותם, השתרעה על מרחבים גדולים ויצבה את צורת החיים של מיליון. מנהיגים פוליטיים ישוגו בקשיים כאלה.

משה מכונה בתואר משה רבו ולא משה מלכנו, למרות העובדה שלסמכותו היו גם תוכנות של שלטון מודיעני. גם אהרן לא היה כהן גדול, גרידא, אלא גם, ובראש ובראשונה, מורה העם: "כי שפטיך כהן ישמרו דעת תורה יבקשו מפי הורי" (מלachi ב, ז). הכהנים לא היו תמיד אישים אਰיסטמטיים, קדושים ומעודדים היו תלויים במידה רבה בתפקידם כמורים מחנכים. את צורת ההתפעל, התנסאו, בה השתמש קורת, בשום אופן אי אפשר ליחס למשה ולאהרן. הם היו מורים, אשר בתוקף קרבנותם אל ה' ובזכות הבנות את תורה נתקבלו על ידי הציבור מרצוינו החופשי. הحلכה אינה עשויה שום מאמץ להגביל את סמכותו של הרב, כפי שהיא עשויה זאת ביחס לשיטים הפוליטיים. יראת הקבב מפני הרב היא בלבד, ולפסוק "את ה' אלהין תירא" (דברים י, כ) מוסיפים חז"ל: לרבות תלמידי חכמים (ופשחים כב ע"ב). בתחום המדייני אין הקב"ה חף לשתף מישחו במלכו, בתחום ההוראה הוא מוכן לך. ח' לא ירצה להתחלק בכוחו המלכתי עם מלך בן תמורה, אבל עם בעלי ההוראה התורנית הוא מוכן להתחלק בסמכות האבסולוטית. בפרק אבות אומר רבי אלעזר בן שמואל: "יהי כבוד תלמידך חביב עליו כשלך וכבוד חברך כמוראך וברך ומורהך כמורא שמיים" (ז, ט). מודיע זוכה סמכות זו של אדם על רעהו לאישור במשנה: נכיה שתי סיבות. קודם כל, את הסמכות של מורה ההוראה אין מיטלים, שום כפיה או אמצעי פוליטי לא יופעל. את המורה המלמד תורה מקבלים ברצון ודבקים בו בשמחה. סמכותו נובעת מאיישותו, מידיעתו ומענוותותו. לא הפרד אלא יראת הקבב מביאת לידי קבלת מרותו. עמדתו של המורה דומה לזו של אלון, של מלך. לעיתים השפעתו על תלמידיו היא הרבה עד כדי חיקוי דרך מחשבתו ואורח חייו, אבל אין הדבר מביא לשיעבודם. הוא איינו מושך אותם בפיתויים ואינו מגבלים. נשותיהם איינו מוצטמקות מחמת הפרד וההסתגלות. להיפך, התוצאה היא גידול וצמיחה של האישיות של התלמידים.

כאשר אומר קורה (במדבר טז, ג): "כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה'", הריהו צודק, מפני שכל ישראל יש להם חלק בתורה ובקביה. אולם כאשר הוא שואל בהמשך "ומדוע תתנסאו", הוא עושה טעות חמורה הנורמת לאeson.

נראים הדברים, כי לאחר שקרה בא למסקנה שכל העדה כולם קדושים, הרי שמכח מכאן, בכיוול, שאף מורה גדול ממשה רבנו כבר חסר תפקידו. לא עמד קורה על כך שככל שהעדה יכולה מצטיינת בקדושה, כן היא זקופה יותר לרבי, למורה ולמודרך. קורה לא הבין שהצעד הראשון של האיש העטוף בקדושה לעשות, הוא לאמץ לעצמו את התודעה שיש לו צורך במורה-רב הגדל ממנו.

תודעת התלות מתבטאת ברגשי תודה ונאמנות. במקרים רבים הרי אין האדם מסוגל להזותות בכך, כי מישחו זולתו העניקה לו דעת, ובכך יש לזרות זהה חלק ממשי בהתקפות הדעת אצלו עצמו.

היהדות סבורה שאין האדם מסוגל לספק לעצמו את כל צרכיו הרוחניים - לעולם הוא תלוי במשיחו זולתו. כאשר דוד שולח מסר אל נבל הכרמלי ובבו דבריו שלום ובקשה לסייע לו, משיב לו נבל (שמואל-א כה, יא): "ולקחת את לחמי ואת מימי ואת טבחתי אשר טבחתי לנו זוי ונתתי לאנשים אשר לא ידעתاي מזה המה". נבל מייצג כאן אדם אשר "עשה את עצמו", הוא אינו חייב דבר למישחו בעולם.

גישה כזו עומדת בניגוד גמור להשקפת היהדות. האיש הענו מרגיש שהוא חייב הכרת טוביה לאדם אליו גם בענייני גשמיות וגם בענייני רוחניות.

ו) במדבר פרשת קרח פרק טז

(ג) ויקחלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל העדה כלם קדשים ובתוכם ה' ומדוע תתנסאו על קהל ה'

מתוך: האדם ועולםו – עמ' ריט

ושמעתי מרובנו, זיל, בקשר למושג שיש חלות'ש מיוחד על בעלי המסתורה של התושבע"פ, עפי' דברי הרמב"ם (פ"ג מתשובה ה'יח), שכתב, שלשה הם הכוורים בתורה, האומר שאין התורה מעש ד'... וכן הכהר בפיוישה, והוא תושבע"פ, והמחיש מגידיה וכו'. כלומר, שאף המבזה לאחד מהכמי התורה היודעים לנו כאחד מבני המשורה להטיה עליו דברים, ולומר שההשקותיהם בנומיסין או דיעותיהם היו גרוועות, או שלקיים היו בחיקם הפרטיים בתושבע"פ. [ורובנו אמר שדיבר הרבה עם אביו שדייט נ"כ ככופר בתושבע"פ].

הגרמ"ס זיל בפרט זהה.]

ובדרשה לפי קrho הסביר רבנו בזה את חטאו החמור של קrho, אשר שבילו נגען בעונש כי'ח חמור. דבמדרש איתא שחשב שכית מלא ספרים צריך להיות פטור מן המזווהה, וכן טלית שכולה תכלת צריכה להיות פטורה מהטלת תכלת. והוא תמורה, דעתו nim'a דמפני חסרונו ידיעותיו בהלהה ועסיה הארץ שלו נעגען, והוא פלא. אלא ודאי צלי'פ דעיקר טענתו הייתה, שכל העדה כולם קדושים, שכולם שמעו בסיני عشرת הדברות, וכולם היו ראויים לשמען אף את שאר דיני התורה ישיר מפיו של הקב"ה, ובזה כיחס בחשיבות עניין הזיקה וההשתיכות נתקדש אותו הבית עיי' כל הספרים שבנו, וכן בטלית שכולה תכלת, שכבר נתקדשה אותה הטלית עיי' צבעו, ומאיוזה טעם זוקקים הם – הבית והטלית – לעוד מקדים. וזה היה חטאו הנadol, כי המשורה עיקר גדול הוא ביהדות, דבודאי אמת נכון הדבר, שכל העדה כבר קדושים הם, אכן כל זה היה אך ורק מכח התמסרותו של משה רבנו בעדם, שהכינם, ו לימד להם, והנaging אותם, והתפלל בעדם, שرك עיי' המזווה היהידה שבחת הבית וرك עיי' החוט היחידי של התכלת הוא דחלה הקדוצה על כל הבית שיתמלא ספרים, ועל כל הטלית שתהנפח לצבע של תכלת, וرك עיי' קדשות המנהיג והרבבי הוא שיכולה הקדוצה לחול על כל האומה. והמחיש בנקודה זו כאפיקורס הוא נדון, וכדברי הרמב"ם היג' בHAL' תשובה, והכהר בפיוישה והמחיש מגידיה.

(ז) במדבר פרשת קrho פרק טז

(ג) ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אלהם רב לכם כי כל קהלה בלם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהלה ה':

פרשת קrho: כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשאו על קהלה. ובפירושו רגילים לפרש החטא בדברים אלו של קrho היה בסיום דבריו שאמר "ומדוע תתנשאו על קהלה ה'".

אבל באמת החטא הוא כבר במה שאמר "כי כל העדה כולם קדושים". ובאור הדבר: הנה בתפילת ראש השנה אומרים "מלך על כל העולם כולם בכבודך", וכבר העיר הט"ז שם בפ"ר הכהילות "כל העולם כולם כולם" (הלבוש באמת מוחק "כולם").

אך הביאו נראה שהכוונה ב"כל העולם כולם" הוא של העולם כולם ידע בשוה ובדרגה אחת שהוא צריך למלכותו יתרבק, ויקבל מלכותו יתברך מותן הכרה שאינו בראה בעולם שיכולה להתקיים מבלудוי ה'. ולפי זה יובן מה שקרח אומר "כי כל העדה כולם קדושים", דגש שם הפשט הוא שכולם שווים בקדושתם מעלהם ומדרגותם, ולפיכך הוא מסיים ומדוע תתנשאו, וזה עצמו חטא איום ונורא, שהרי יש גדוול תורה וינגים בה, וישנים עמי הארץ. יש תלמיד חכם, ולעומתו יש גדוול בתורה, ולמעלה מהם גאנון מנאנונים ויש נביאים, ולמעלה מכלם משה רבנו עיה, וזה אחד מה"אני מאמין", שם רבנו עיה אין כשר הנבאים. אין כלל ישראל כולם קדושים בקדושה אחת בשווה אלא יש הבדלים בין זה לזה. (מההספר מגנד גבעות עולם, עמי' לה, בשם רבנו. ועיין מש"כ מזה בספר נפש הרב עמי' לייז').

מתוך: שיעורי הרב – מהדורה ראשונה, תשל"ד עמ' פד
[תרגום מאנגלית*]

מהי המשמעות של בקר וידע?

האבן עוזרא¹, הרמב"ק² והרד"ק³ כולם מסבירים ששורש המלה ערבית הינו לערבב כמו במילה הערבות. בוקר הינו בדיקת ההפך. שורשו נובע מלבקר להבחין. לפעמים הטבע מובן וברור ומישתף פעולה. ונוטן ומגלה לנו את מקורותיו. אבל לפעמים הטבע נוקשה, הרסני, עקשן ובלתי ניתן להכירו. לפעמים הטבע מופיע בצורה ערבית מבלב מטשטש – אבל הטבע גם מופיע בצורה בוקר ברור ומובן.

המציאות היפה של הטבע אינה רק קשורה ללימודיו המדעי אלא קשור במהותו לקיום האנוש. האדם هي במציאות של ערבית ובמציאות של בוקר. אנחנו חיים, מתקימים, נהנים, מתקדמים, לומדים, וمبינים את המשמעות של החיים ומרגשים סיפוק בהגשמהם. והוא בוקר. אנחנו מודעים לצמיחה המתמדת שלנו – מה שלא ידענו והבנו אתמול אנחנו יודעים וمبינים היום.

אבל לאנוש ישנו גם כן קיום בעבר, תקופה של בלבול וטשטוש, ושל עינוי. הסתירה הפנימית הפרדוקס של האנוש מתואר בצורה יפה על ידי רבינו אלעזר הקפר בפרק הרבעי של מסכת אבות:

"שעל כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה נולד ועל כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת"
אתה מגיע למצב חי כאילו בכוח-בלתי רצונך – ואתה 'תשחרר' מ מצב זה על ידי מות אשר אינו רצוי וגם כן בא עלייך בכוח.

היהדות למידה את האנוש שני ממדים של החיים – להיות אסיר תודה בבוקר ולהיות נאמן בערב:

"לְגִיד בָּבָקָר חַסְדָּךְ וְאַמְוֹנֶתךְ בְּלִילּוֹת." [תהלים צב:ג]

בראשית פרק א פסוק ה: ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד

¹aben עוזרא: ערב .. נקרא כך שנתעורר בו הצורות. ובוקר הופיע ערבית, שיוכל אדם לבקר בנות הצורות.

²רמב"ק: ויקרא תחילת הלילה "ערב" בעברו שיתעורר בו הצורות, ותחלת היום "בוקר" שיוקר אדם בנותם. כך פריש רבינו אברהם.

³ח"ק: ערב - העת אחר ביאת שמש נקרא ערבית, לשון ערבות והתחברות הדברים, מפני שהוא עת החשך ויתעורר הדברים שלא יכיר אדם ולא יפריד בין דבר לדבר, ולפי שהערב יחלק הלילה מן היום נקראת הלילה ערבית: בוקר - תחלת היום יקרא בוקר, לשון דרישת ובוקר, כי בוקר יתפרק כל דבר לאחר היום:

* ר' שלמה איתון הגה את התרגום העברי

(ח) במדבר פרשת קורה פרק טז

(ה) וידבר אל קרכח ואל כל עדרתו לאמר בקר וידע ה' את אשר לו ואות הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו:

מתוך: דברי הרב – עמ' שא

שורח: בקר וידע ד' וככיו (ט"ז, ח'). בתبدل שבין שרב לבקר, עי דרשת רבינו בסיסי (האנגלי) שיעורי הרב, תשנ"ד (עמ' ק"ב). ותענין זהה מבואר יותר, שמה (עמ' קניין). וגם בשיעורי הרב (באנגלית) – מהדורה ראשונה תשל"ד, עמ' פד.

ט) במדבר פרשת קרת פרך טז

(ב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר:
(כא) הבדלו מותך העדה זואת ואכללה אתם פרגע:

מתוך: האדם ועלמו – עמ' סט-ע

ערבות-ישראל הקולקטיבית מוצרכת כבר במקרא. במעשה קרת ועדתו נאמר (במדבר טז, כ-כב): "וַיֹּאמֶר הָיָה מֵשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר: הַבְדֵלו מִתְךָ הַעֲדָה זוֹאת וְאֶכְלֶה אֶתְם כָּרְגָעָה וַיַּפְלֹא עַל פְנֵיכֶם וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הַרְחֹתָה לְכָל בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יְחֻטָּא וְעַל כָּל הַעֲדָה תִּקְצַפְתִּי". יש התגלות של אחריות קולקטיבית: הツיבור נושא באחריות על התנהגות היחיד. זהה השקפה מיוחדת ויש בה הפלגה, והוא אשר הביאה את חז"ל להורות לנו שאם יהודי מעורב באיזו שערוריה ציבורית, בעבירה פומבית על החוק, או במעשה לא מקובל ובלתי הגון, הרינו חוטא בכפליים: עצם העבירה, וההשפעה שהיא משפיעה על הツיבור - חילול השם. דבר זה מובא בספר ויקרא (כב, לא-לב): "וַיִּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתִי וְעַשְׂתֶּם אֶתְمָא אֲנֵי הִיא: וְלֹא תָחַלְלוּ אֶת שֵׁם קָדְשֵׁי וְנִקְדְּשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנֵי הִיא מִקְדְּשָׁכֶם". כיצד זה יכול רבש"ע להיות "נקדש בתוך בני ישראל"? הוא אומר: על ידי כך שמסתייגים לנמי מחולול שמה של החברה היהודית. בנסת ישראל והקב"ה - חד הם. ככל שהאדם חשוב יותר, כך הוא צריך להיות זהות בתנהנותו - יחסיו עם הבריות, נוהניו במשאה ומתן, אופיו שיתנו ושיגנו עם הברית וצדומה. יש להזהר אף מאבק של גרים חילול השם, מפני שקיים אצלנו העיקרון של ערבות ישראל. אם מתנהג היהודי הפרט כהונן בעניינים שהזכירנו ובבודומים להם, הוא למעשה גורם לקדוש השם - "וַיִּנְקְדְּשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

היהודי חייב תמיד אל לבו, כי יש לו אחריות מוסרית כלפי חברו היהודי. באשומות הפרט היהודי יש חלק לשאר היהודים. הכל אחרים במידה מסוימת לדבר שעשו יהודי אחר - לטב ולמוסט.

יב) במדבר פרשת קרח פרק טז
(כב) ויפלו על פניהם ויאמרו כל אלה הרוית לכל
בשְׁאָלָה יִחְטָא וְעַל בְּלֵד הַקְצָף:

מתוך: דברי הrab – עמ' שא

קרח: האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף (ט"ז, כ"ב). בשעתה הייתה טעונה זו נכונה וצדוקת, שהרי עדין לא התחיל ענין הערבות עד שעברו ישראל את הירדן.

מתוך: דברי הrab – מהדורה ב – עמ' שטו-שטד

בפרשת קרח (ט"ז, כ"ב) משה רבייע טען האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף, והסכים הקביה על ידו, ואילוanca בריף נצבים (כ"ט, י"ז) כתיב, פן יש בכך איש או אשה וגוי לעבד את אלהי הגוים ההם ... (כ"א) ואמר הדור האחרון ... וראו את מכות הארץ חיה ... גפרית ומלה (כ"ג) על מה עשה די ככה לארץ הזאת. הרי שכן כל הקהל נעשן עברו חטא של היחיד (איש או אשה), וזה סותר למשיכ' לעיל בפי קרח – האיש אחד יחטא וגוי, אלא ודאי צריכים לתרץ כנ"ל, דמייה זו רק התחילת כאן לאחר גמר הברית השנייה מכח הדין של ערבות.

וזהו נמי יסוד העניין של חילול די כשהיחיד חוטא לעני הגוים, שמשך כל הדורות היו האומות תמיד מאישים את כל כל ישראל עבר חטאיו של הפרט, ודנים את כל היהודים כחוטאים וכפושעים בכלל חטא היחיד, ואילו לגבי אומות אחרות לא היו מאישים את כל הכלכל כולו עבר חטאיו של אייזה יחיד המשתייך לאוותה האומה, והסביר הלכתינו יש להבדל זה, דהסיבה לכך שמאישים את כל האומה עברו חטא היחיד הוא מכח הדין הזה ערבות, שלא רק בעניין ההלכה נכון הוא דבר זה, אלא אף בעניין הנכרים, כולנו נחשבים כמצורפים אחדדי וכאומה אחת וייחודית אחת.

ומשמע בಗמ' של מלכות רומי הרשות רק גרו על היהודים שלא לימדו תורה אחרים, אבל לא גרו שלא לימדו לעצםם, וא"כ צריכים להבין Mai טעמא מסר ר"ע נפשו על כן, וכי לא היה מספיק לו אילו היה ממשיק ללימוד עצמו מבלתי למד תורה רבים, אלא ודאי מן ההכרח לומר, שמכח היסוד הזה של ערבות היה אף עניין לימוד התורה לאחרים בכלל יהרג ואל עבר.

יא) במדבר פרשת קרח פרק טז
(לד) וכל ישראל אשר סביבתיהם נסוי לקלם
בְּאָמָרִי פָּנָה בְּלָעָנוּ הָאָרֶן:

מתוך: פרקים במחשבת הרב חלק א – עמ' קיב

בשאנשים מדברים על הלכה משמעותית, על הפרשיות ההלכת, או על הלכה אמפירית, הם למעשה מציעים את גישתו של קrhoח. הוואיל והם חסרים את ידיעת המתודולוגיה של ההלכה, אשר אפשר לקנותה אך ורק על ידי לימוד מקיף ויסודי, הם ממלאים את החסר בטיעוני היישכל היישרי, דרך שהוא מלאה וגבוה שטחים ומליצות חדשות. בדומה לפיסיקה האристוטלית הם דנים על התופעות על יסוד גילויוין על פניו השטוח בלבד ומפניהם את תשומת לבם רק אל ההרגשות החובקטיות של המאמינים. אין מדובר סובל גישה זו של "דעת" וגם בתחום ההלכה אין המאמינים. גישתו של משה היא שטחית ורואה והן חסרות את המומחיות לסתמוך עליה כלל. דעתות כאלה הן טענות שוא והן חסרות את הקשרים ואל המשמעויות שבעמקי ההלכה.

גישתו של משה היא שנשאה קיימת. שרידי השואה שפגעה בעדת קrhoח הווו בכך בעבר זמן, כדברי חז"ל: "משה ותורתו אמת והן בדאי" (בבא בתרא עד ע"א). אמר ר' נשאර בתקפו עד היום הזה. היום אנו עדים לתהיתן של הקבוצות הדתיות, המקובלות על עצמן את על התרבות שבעל-פה בתורת חכמה, ומתווך בכך מכך בתלמידי חכמים, גודלי ישראל, ממורי ההוראה המוסמכים של העם. כשהיא "שכל-הישראל" נדרש לשמש קינה-מידה בהכרעות שבהלכה, הוא יפיק בהכרח רק בלבול והרט, בדוק, כפי שהוזכר קrhoח בכל המדעים המדוייקים.

עטור: אגרות הגרא"ד הלי – עם ר' ריא

המשיח דעתו משלמדו וקדשו, הרי הם נסלים, שנאמר: את משמרת תרומתי, עשה לה שימור ולא תשיה דעתך, והוא הדין בקדשים. [אזכילופדייה למדותין כרך ט, הסה הדעת]

לכדריפה, וחולוקות רק כדיין פלוט מזומן כהפטיגו, וכיון שהוועדה פסקולה ממילוי צייר נכח פסקול היקחה סדרעת. מס' 17 בקדושים צניטמלו, דעומלה צלהם פוםלהם ושוכתתם לפקולי פמוקדסן לכל דיניהם, כוה צויניס סמה מאמרומה, דנמרומה טומלה משות רק ליחסור חיכלה וילג פסקול, וטילו בקדושים חיכלה פסקול וחולוקות פסקול המוקדסין, ולפיכך היה מל פטולו דסיטם סדרעת קדושים צניטמלו כיוון שהוועדה נפסלו.

אכן עין גמוק' פסחים דג' נ"ד (ד"ה מה ט'), דמגולם מדכליו לפקוּל מטלה בטעוֹ, הטרי סחלוּן גַּלְלָן כבב' לתוכה, כל עליון פקוּל דיסים קדעת, פסנץ' כבב' לתוכה, כלנוֹ קומרים מה קנדתנו, לפקוּל סאמוקדצין מופקעים מפקולן דיסים קדעת. הַס גַּלְלָן סמיימל דאר' סטום' מפלטים פקוּל מטלה הס פקוּל לדס' וגעלים דכני ענור גורה, וכחלום סם פקוּל סאמוקדצין בהמה פקוּלים צוינס ומלווה נפרדים אחלהוקות מפקושטמו"ק כל פקוּל הנוג', לפקוּל סאמוקדצין כל דס' וגעלים חינס טשוויס זריפה מד', אחילו פקסומו"ק כל פקוּל בגוֹף תעוויס זריפה מד', ענ"כ סונריס הפטום' דחן פקוּל דיסים קדעת על פסקוּל לדס' וגעלים, מזח"כ פינול ונומר דסיזן פקוּל גַּנְגָּן, גַּלְלָן עליון פקוּל דיסים קדעת, והכמי ג"ע.

אשר דניל' דנהממ סרי יסוד סדין כל סיסם קדעם ופסולו שנחמל, כיון תמרומה וכן נקדושים, כו' מגויה"כ דמתהרים (נזהר ח' ח'). דתמרומה וקדושים הילך חלמת סס מסמלה צמחלן טמתהרט פסול ולין כל סייקת גדרעתה. וע"כ כל כן דינן סייך רק לקדושים נסרים ולו לפסוקלי השמוקדשין, דצפסולי השמוקדשין כל חלום קיוס מסמלה צמחלן לנו נהמרה ווינה ממעינה כלל, וממיין לנו מל פסוקלן כל סייקת גדרעת, דין זו נהמג נקדושים כטירים צליריות לחיות קכוועיס וטמוריס למיזומם, וסייקת גדרעת פוקל נאש. מאה"כ פסוקלי השמוקדשין, לכל דין מזומם כל קדושים כטירים פקע מהם, לנו סייך דין מסמלה גנס ווינו נפסלים בסיקת גדרעת. וו"כ פסוקוניל דכרכות ניהם נפטוות, דסרי קמי על קדושים כטירים ורק דיל' יכול נחכלם מפני חסם נבלא, וע"כ מל עלייתם פסוקלן דסיקת גדרעת, מאה"כ צפיגול ווותר לו נתמך בגדר דינאניס פסוקלי השמוקדשים, ליכל לפסוקלן דסיקת גדרעת, לנו דמכתמי ל"ע מתרומה טמלה.

ונגדראה לכל דין פסול גל' שין נגי מרווחה צנוטמהה, דמלומה טמלה חינה מרווחה פסולה חיל רון תרומה דהוקוה נחלילה, וכלה מזין דהה דמטרומה טמלה יתחנת להנחת צリפה סול דין מדיני קיום מרווחה והלכות יתמן כל הספוג, כמכור גזוניג צנעם (רף כ"ה) לכטמי מרווחה בכתוב מילכער, פסולס להחללה וטמלה

הכרי אמר רב ששפת מי' אסוריון [מלאכון] – אסוריון
לכבהנים הוואיל ואיפסילו להו בהיסת הדעת:
רש"י: בהסיח הדעת. כטעמו מתחלה קמייע לעתו מס' זוכ'
מלזומן ונפלו נסיכה הקלעה לכתיב גבי תלומה (פמלנגי יי')
להת מקמלה תלומוית עוזוב לא' סימור וליה קמייע דעתך:

מסכת כתנות דף כ עמ ב
רש"י: שאינה משתمرة. כיון שלא ספק כלל ולו להזכירה:
זות קיימת למלוא יפה ונפסלה זהקה הדרעה ממנה נטולת:

היסח הדעת

**פסחים דף ק"ב, ספינול וסנומר מטעמם הם סידים לכ-
הונן ולכ-מקדלה מ"ל מהר מ"סוס מסדי כהוננה ומ"ד
ס"מ מ"סוס מג"ל בכונגה ע"ב.**

הסכמה הסכומל ומתקין [ט"ק פ"ג סי' קמ"ז] למס נשיין גוירה מיוולדת דבפייגול ווועתר מתමית לה קידיס, הרי מכוול כטוניג פקחים דף ל"ד דנטטמלה שמזרומה קרי נס פיקט אדעתה, מסוס דליין זנטטמלה צווג מפיה דעתו ממינה. וכן עיין נכליות דף כ"ז דנטטמל ששה פון על הספק ומכתנתלאה נודע פקנער מסוס דנטפקלה כסיקט אדעתה, מכיוון דלכמיה לא שמראה מסוס צהנטורה סיטט מהסוס פפק נכללה. הרי מנוואר בכל האי, דיזעל דליך פימער מיליכלה מיפקלה כסיקט אדעתה. ו"כ נס פינגול וווער ליריכס לאפקל נדיוקה אדעתה ומטעמלהיס מסוס זה (דמרומס ווועדרטיס זנטפקלן נדיוקה אדעתה מתמלהיס [פחס דף נ"ז] ווועדרט שיך לסגוארה כל פינגול וווער), וו"כ נמה נן נטעמאן כל חסדי כסונה הו טגלי כסונה.

מתוך: איש על העדה – עמ' שיא-

פדיון הבן הבכור טקס פדיון הבן הבהיר חורז ומשחרר את הדרמה של הקדחת יצחק לאלהים בידי אברהם, כאשר אבד האמונה מסר את בנו בלא כל הסתייגות לידי האלים. מסירת הילד לידיו של הכהן מסמלת את מעשונו של אברהם כאשר עקר את יצחק והגיח אותו על המובטח. האב של היום, כמו אברהם בימים עברו, מודה בבעלותו המוחלטת של האלים על הילד, והוא מותהר על כל זכירותיו המודומות ועל כל טענותיו הפידיות באשר הילד; הוא מבצע את תנועת והעיר על כך רבנו, דעל פי פשוטו אי אפשר לומר כן, דא"כ נמצא שאין הכהן משתתף כלל במעשה הפדיון, אלא פשוטו הוא למורי בזה, ובפסוקים לא משמע כן כל עיקר, דכתיב (יח, ח) וידבר ד' אל אהרן, ואני הנה נתני לך את משמרות תרומותי וגוי. (שם, טו) כל פטור ורחים לכלبشر אשר יקריבו לד' וכו' יהיה לך, אך פדה תפדה את בכור האדם וגוי, הרי שהקב"ה מדבר אל אהרן ומצווהו להשתתף בפדיון הבכורות, ובפשוטו נראה די אפשר לכהן משתתף אם יוכל הפדיון להעשות אפילו בעל כרכחו. (שמעתי)

ב柢ות חסדו האיגנומי של האלים והושב אליו התינוק כפיקודן קדוש.

יג) במדבר פרשת קרח פרק יט

(ח) וירבר ה' אל אהרן ואני הנה נתני לך את משמרות תרומתי
לכל קדרשי בני ישראל לך נתנים למסחה ולכינר לח' עולם:
(טו) כל פטור ורחים לכלبشر אשר יקריבו לך' באדים ובבמה יהיה לך
אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה השמאה הפליה:
(טז) ופדריו מבן חרש תפדה בערבך בסך חמישת שקלים בshell
הקדש עשרים גרא היה:

מתוך: מנוני הרב – עמ' שיג-שיד

פרשת קרח :

בקצות החושן (סימן רמי'ג סק"ד) הביא דעת הפר"ח דאפשר לעשות פדיון הבן אפילו בעין של הכהן, ואף הוא הסכים על ידו מושום שלא עדיף מבעל חוב, ובבעל חוב קייל דפרעו בעל כרכחו שם פרעון. והעיר על כך רבנו, דעל פי פשוטו אי אפשר לומר כן, דא"כ נמצא שאין הכהן משתתף כלל במעשה הפדיון, אלא פשוטו הוא למורי בזה, ובפסוקים לא משמע כן כל עיקר, דכתיב (יח, ח) וידבר ד' אל אהרן, ואני הנה נתני לך את משמרות תרומותי וגוי. (שם, טו) כל פטור ורחים לכלبشر אשר יקריבו לד' וכו' יהיה לך, אך פדה תפדה את בכור האדם וגוי, הרי שהקב"ה מדבר אל אהרן ומצווהו להשתתף בפדיון הבכורות, ובפשוטו נראה די אפשר לכהן משתתף אם יוכל הפדיון להעשות אפילו בעל כרכחו. (שמעתי)